

Забезпечення парламентського впливу на Уряд є одним із двох інгредієнтів класичного рецепту зміцнення структурованості парламенту, піднесення його авторитету в суспільстві, більш плідного законотворчого процесу. Другий крок полягає у здійсненні виборів до Парламенту за пропорційною системою, що спричинить неминуче “укрупнення” політичних партій. Адже запропоновані зміни у конституційній моделі державного правління будуть неефективними за умов сучасної розділеної партійної системи (близько 125 партій), яку зарубіжні вчені називають “екстремальним плюралізмом” [9].

Чекати і надалі завершення еволюції влади та зміцнення партій вже неможливо — неефективність державного апарату дедалі більше стає загрозою для існування держави як такої.

Підсумовуючи, треба зазначити, що змішана форма правління в українському варіанті недосконала і не дає змоги ані сконцентрувати виконавчі повноваження і відповідальність у Глави держави, ані сприяти формуванню парламентської більшості, здатної підтримувати стабільний Уряд.

Щоб удосконалити систему відносин між гілками влади, варто внести до механізму парламентської відповідальності Уряду пропонувані Президентом зміни, про ефективність яких свідчить світова практика. Це дасть змогу досягнути гармонізації співвідношення гілок влади, визначити оптимальну модель політичної системи, забезпечити зміцнення владної консолідації нації, підвищення суспільного авторитету влади.

Література

1. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — С. 41–42; 49.
2. Шаповал В. М. Виконавча влада в розвинених країнах (конституційно-правовий аспект). — К.: Вид-во УАДУ, 1996. — С. 4.
3. Кордун О. О., Ващенко К. О., Павленко Р. М. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні. — К.: Вид-во МАУП, 2001. — С. 17; 81.
4. Кравченко В. В. Конституційне право України. — К.: Атіка, 2000. — С. 232.
5. Малишко М. І. Конституції зарубіжних країн та України. — К.: Вид-во МАУП, 1999. — С. 48.
6. Копейчиков В. В. Основи конституційного права України. — К.: Юрінком Інтер, 1998.
7. Телешун С. О. Державний устрій України: проблеми політики, теорії і практики. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. — С. 197.
8. Арановський К. В. Государственное право зарубежных стран. — М.: Форум — Инфра-М, 1999. — С. 169.
9. Сарторі Джованні. Порівняльна конституційна інженерія. — К.: АртЕк, 2001. — С. 130.

УДК 351.753

В. І. Курило

*старший викладач кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Національного аграрного університету*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ І СПЕЦЗАСОБІВ ПРАЦІВНИКАМИ НЕДЕРЖАВНИХ ОХОРОННИХ ПІДПРИЄМСТВ

Недержавні охоронні підприємства стали нині невід'ємною складовою українського суспільства. Це молоді бізнесові утворення, оскільки надання охоронних послуг, як вид підприємницької діяльності, зародився з прийняттям Закону України “Про підприємництво”. Проте деякі сторони цього складного та важливого виду підприємництва залишаються ще й сьогодні поза увагою законодавця, тобто — не врегульованими чинним законодавством.

Мова йде про виділення працівників недержавних охоронних підприємств як спеціальних суб'єктів права застосування спецзасобів та зброї. Сюди ж доцільно віднести і працівників служб охорони (безпеки) підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, за винятком підприємств, установ та організацій державної форми власності, які, у відповідності до чинного законодавства, мають право на озброєну відомчу охорону. Чинні закони та інші підзаконні акти поставленого питання не регулюють.

Під таким кутом зору у спеціальній юридичній літературі проблема залишається майже не розглянутою.

Спроба наукового дослідження цієї наукової-практичної, і, в той же час, соціальної проблеми була зроблена нами у ряді наукових робіт [1, 2]. Між тим, розгляд вищезазначених категорій працівників саме з позиції спеціального суб'єкта права застосування спеціальних засобів і зброї — не проводився.

Організаційно-правовий аспект проблеми полягає в тому, яким чином у існуючому сьогодні в Україні правовому просторі сформулювати правила застосування зброї та спецзасобів працівниками названих підприємств при виконанні ними своїх професійних обов'язків.

Почати аналіз поставленого питання доцільно, на наш погляд, з вивчення правового регулювання правил застосування громадянами спеціальних засобів та їх права власності та ці спецзасоби та ті чи інші види зброї.

Єдиними спеціальними засобами, які можна назвати засобами самозахисту (в редакції нормативної лексики — засоби самооборони), що можуть вільно зберігатися та носитися громадянами, які досягли 18-и річного віку, а тому й працівниками недержавних охоронних підприємств, є упаковки (балончики) з аерозолями сльозогінної та дратівної дії [3, 4].

Використання з них становлять тільки газові балончики сльозогінної та дратівної дії, які використовуються правоохоронними органами, про що їх виробник прямо зазначає в інструкції виробу.

У зв'язку з таким правовим регулюванням застосування названих засобів при необхідності застосування таких, працівникам охорони (безпеки) цих підприємств слід керуватися законами та нормативно-правовими актами, які є підставою застосування спеціальних засобів для всіх громадян.

Нормативно-правовим актом, який регламентує порядок застосування засобів самозахисту громадянами, є Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивою та дратівної дії.

Окремо доцільно зупинитися на праві власності фізичних та юридичних осіб на газову зброю: пістолети та револьвери і пневматичну зброю з сукупними параметрами, що перевищують: калібр — понад 4,5 мм та швидкість польоту кулі — понад 100 м/с.

Постанова Верховної Ради України “Про право власності на окремі види майна” від 17. 06. 92 р. № 2471-ХІІ встановлює спеціальний порядок набуття права власності громадянами на окремі види майна, в тому числі і на газову та пневматичну зброю з названими параметрами. Таке право надане як фізичним особам, так і юридичним особам, незалежно від форми власності. Придбання такої зброї проводиться після отримання відповідного дозволу на придбання, що видається дозвільною системою органів внутрішніх справ за місцем проживання громадянина чи розташування юридичної особи. Для цього повинні бути відповідні умови зберігання зброї, які унеможливають несанкціонований доступ до зброї.

Можливість використання мисливської зброї при виконанні робіт з надання охоронних послуг працівниками недержавних охоронних підприємств, на наш погляд, розглядати недоцільно, оскільки правила дозвільної системи, що регламентують зберігання такої зброї, забороняють носити її в громадських місцях в незачохленому стані.

За порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації та обліку такої зброї громадяни та посадові особи юридичних осіб притягуються до адміністративної відповідальності згідно з ч. 1 ст. 195-2 КУпАП: накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї та патронів до неї або без такої; на посадових осіб — від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї та патронів до неї або без такої.

Повторність упродовж року такого ж адміністративного проступку тягне відповідальність згідно з ч. 2 ст. 195-2 КУпАП: накладення штрафу на громадян від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї та патронів до неї; на посадових осіб — від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї та патронів до неї.

Наукові дослідження адміністративно-правових та організаційно-управлінських аспектів діяльності дозвільної системи за роки незалежної України вже проводилися в нашій державі рядом вчених-юристів, серед яких, зокрема, С. Д. Подлісев, В. А. Гуменюк [5, 6].

Аналізуючи правову ситуацію щодо права застосування спецзасобів і зброї, що, зазвичай, використовуються при здійсненні охорони як власності, так і фізичних осіб, приходимо до висновку, що законодавець не виділяє як окрему категорію “працівники охоронних підприємств”, “охоронці”, “охоронники”. Відповідно, законодавство не визначає і окремих правил застосування зброї та спецзасобів цими категоріями громадян за службовою ознакою, тобто не виділяє таких осіб як спеціальних суб'єктів права застосування зброї та спецзасобів.

Слід зазначити також, що єдиним видом зброї, який можуть вільно мати охоронні підприємства, як і будь-які інші юридичні особи та громадяни, є пневматична зброя сукупними параметрами, що не перевищують: швидкість польоту кулі — 100 м/с та калібром — не більше 4,5 мм.

Таким чином, фактично працівниками недержавних охоронних підприємств та власних служб охорони (безпеки) вищезазначених юридичних осіб в правовому полі можуть застосовуватися названа пневматична і газова зброя та аерозолі з газом сльозогінної та дратівної дії.

Проведений аналіз, на нашу думку, дає підстави запропонувати Типові правила застосування засобів самозахисту співробітниками власних служб охорони (безпеки) підприємств та недержавних охоронних підприємств. Ґрунтуються вони та нормах Конституції України, Законах України та підзаконних актах. Їх доцільно затвердити спільним наказом МВС України та Держнаглядохоронпраці, оскільки перше — здійснює контроль-наглядову діяльність за суб'єктами підприємницької діяльності з надання послуг з охорони власності та охорони громадян та власними службами охорони підприємств, установ та організацій, а другий — нагляд у сфері охорони праці, або ж включити окремим розділом до Інструкції про умови та правила здійснення підприємницької діяльності з надання послуг по охороні колективної і приватної власності, а також охороні громадян та контроль за їх дотриманням, затвердженої наказом МВС України від 28. 02. 94 р. № 112. На підставі Типових правил названі суб'єкти господарсько-підприємницької діяльності повинні затверджувати такі Правила на своєму підприємстві; вони повинні бути адаптовані до конкретних умов.

Прийняття запропонованого нормативного акту чи доповнення існуючої інструкції заповнить прогалину в державному регулюванні застосування спецзасобів і зброї працівниками власних служб охорони (безпеки) підприємств та організацій та недержавних охоронних підприємств у період до прийняття Закону України “Про приватну детективну та охоронну діяльність” і матиме важливе прикладне значення для роботи суб'єктів підприємницької діяльності з надання охоронних послуг.

Отже, наводимо їх зміст:

1. Типові правила застосування засобів самозахисту співробітниками власних служб охорони (безпеки) підприємств та недержавних охоронних підприємств.

Станом на 1 травня 2003 р. чинне законодавство України спеціально не врегульовує правила застосування засобів самозахисту працівниками власних служб охорони (безпеки) підприємств та недержавних охоронних підприємств.

У зв'язку з таким правовим становищем щодо застосування названих засобів, при необхідності їх застосування, працівники недержавних охоронних підприємств та власних служб охорони (безпеки) суб'єктів господарювання слід керуватися такими законодавчими та іншими нормативно-правовими актами:

2. Конституція України. Статті 3, 27, ч. 4 ст. 41 (у правилах навести їх зміст).

3. Кримінальний кодекс України.

Обставини, що виключають злочинність діяння:

Статті 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, ч. ч. 1, 3 ст. 135, ст. 136 (у правилах навести їх зміст).

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Статті 17, 18, 19 (у правилах навести їх зміст).

5. Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. № 706 (витяг).

IV. Порядок застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії.

30. Спеціальні засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії, застосовуються громадянами:

– для захисту від злочинних посягань на своє життя і здоров'я, житло та майно чи життя і здоров'я, житло та майно інших громадян;

– для захисту від нападу на приміщення організації, установи та суб'єкта підприємницької діяльності, де вони працюють:

– для затримання особи, яка скоїла злочин і намагається втекти або вчинити опір, з наступною передачею її працівникам органів внутрішніх справ.

Перед застосуванням спеціальних засобів самооборони громадянин, якщо є можливість, зобов'язаний попередити нападника про свій намір їх застосувати.

Якщо внаслідок застосування спеціальних засобів самооборони нападникові заподіяно тілесне ушкодження або він помер, громадянин, що застосував такі засоби, зобов'язаний негайно викликати карету швидкої медичної допомоги, вжити заходів до забезпечення охорони місця події та сповістити про це органи внутрішніх справ і прокуратури.

31. Забороняється застосовувати спеціальні засоби самооборони у разі значного скупчення людей, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи.

Література

1. Курило В. І. Правовий статус працівників охоронних підприємств щодо носіння, зберігання та застосування спеціальних засобів та зброї // Вісник Національного університету внутрішніх справ. — 2002. — Вип. 20. — С. 106–112.
2. Курило В. І. Організаційно-правові засади надання охоронних послуг: Дис... канд. юрид. наук: 12. 00. 07/ Національний аграрний університет. — К., 2002. — 205 с.
3. Положення Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Постанова Кабінету Міністрів України від 07. 09. 1993 р. № 706.
4. Про заходи щодо виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. № 706 “Про затвердження Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії”: Наказ МВС України від 18 жовтня 1993 року № 642.
5. Подлинев С. Д. Деятельность милиции по осуществлению разрешительной системы в условиях создания рыночных отношений в Украине: Дис... канд. юрид. наук: 12. 00. 07 / Юридический институт Одесского государственного университета. — Одеса, 1996. — 151 с.
6. Гуменюк В. А. Адміністративно-правове регулювання здійснення органами внутрішніх справ дозвільної системи: Дис... канд. юрид. наук: 12. 00. 07/ Університет внутрішніх справ. — Х., 1999. — 201 с.

УДК 342.951:659.1

Л. А. Микитенко
викладач кафедри комерційного права,
Київського національного
торговельно-економічного університету

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Реклама є формою суспільної інформаційної діяльності, яка безпосередньо впливає на конституційні права громадян, вільний розвиток особистості, повагу людської гідності, на об'єктивну інформацію. Правова держава в уособленні всіх трьох гілок влади, в тому числі виконавчої, не може стояти осторонь процесів регулювання рекламної діяльності. Ця діяльність має великий вплив на розвиток національної економіки — тому розробка механізму ефективного функціонування української реклами повинна вважатися одним з чинників здоров'я національної економіки та добробуту громадян.

Одним з пріоритетних завдань розвитку рекламної діяльності в сучасних умовах є послідовна демократизація взаємовідносин учасників рекламної діяльності (рекламодавців, виробників та розповсюджувачів реклами), споживачів з органами державної влади (у сфері рекламної діяльності: Міністерством України у справах преси та інформації, Антимонопольним комітетом, Комітетом з технічного регулювання та споживчої політики, місцевими органами влади та ін.), їхніми посадовими особами, з метою повноцінної реалізації належних споживачам, учасникам рекламної діяльності прав і свобод, дієвої охорони їх захисту у разі порушення.

Досягти цього неможливо без істотної модернізації процесуального механізму взаємодії вищезгаданих суб'єктів з державними органами у сфері виконавчої влади. Тому існує нагальна потреба у запровадженні якісно нового рівня законодавчої регламентації процедур не стільки адміністративно-юрисдикційної діяльності, пов'язаної з розглядом адміністративних правопорушень, скільки процедур так званої “позитивної” управлінської діяльності, в процесі якої вирішується більшість питань, пов'язаних з реалізацією прав і свобод [1] споживачів і учасників рекламної діяльності.

До останнього часу рекламна діяльність в Україні не була достатньо розвинута, а гіпертрофована реклама радянських часів обслуговувала монополістичну, командну-адміністративну економіку. Становлення рекламної діяльності, в її сучасному розумінні, почала розвиватися в 1993–1995 роках, з прийняттям відповідних нормативно-правових актів, а саме: Закону України від 15. 12. 1993 р. “Про товарні знаки, знаки обслуговування і найменування місць походження товарів”, Закону України “Про захист прав споживачів” від 15. 12. 1993 р., Указу Президента України від 5. 12. 1994 р. “Про заходи щодо запобігання недобросовісної реклами і її припинення”, Закону України “Про захист від недобросовісної конкуренції”.

З прийняттям відповідних нормативних актів, постала проблема державного регулювання нового виду відносин в галузі рекламної діяльності, адже механізм такого регулювання, на відміну від країн з розвинутою економікою, був відсутній. Лише з прийняттям Закону України від 3. 07. 1996 р. “Про рекламу”, який став основою державного регулювання рекламної діяльності, визначив головні принципи рекламної діяльності в Україні, органи, які здійснюють контроль за дотриманням законодавства про